

Hiske Dibbets

Niet niks

Een jaar met de dood
op mijn hielen

Uitgeverij Balans

Inhoud

1. Het gat in de muur 9
2. Compensatiehulpen 19
3. De Jägermeister-variant 29
  4. Diagnosedag 35
  5. Orakeltaal 43
  6. Made in Russia 51
  7. That's amore 59
8. De palliatieve patiënt 67
  9. Heksenpoeder 73
  10. Chemomist 81
  11. Pijn 91
  12. Campo de' Fiori 101
13. Spoedeisende hulp 111
  14. De Wastelands 119
  15. Lector 125
  16. Dokter Jagtman 133
17. Mijn wonderbaarlijke wederopstanding 141
  18. Hoop 149
  19. Slecht nieuws 157
  20. De merel 161

- 21. Losgezongen 169
- 22. Vreemde gewoontes 179
- 23. De Siberische sjamaan 185
- 24. De stemming van de lemming 197
- 25. Opruimen 201
- 26. De dagafdeling 211
- 27. Hotel Gronchi 221

Dankwoord 231

Het gat in de muur

Zazies kamer was behangen met aluminiumfolie. Vlak boven het logeerbed zat er een gat in. Het was niet groot, maar groot genoeg om op te vallen. Het voelde vreemd koel toen ik mijn hand erop legde.

Amsterdam was het ‘magies’ centrum van de wereld in 1971 en in het Vondelpark, vlak bij Zazies huis, sliepen hippies in slaapzakken in het gras. Op woensdagmiddag gingen we weleens met onze moeders naar Paradiso, waar dan een ‘kreatieve kindermiddag’ werd gehouden. Daar mochten we op een dag een modeshow lopen. Ik ging, vier jaar oud, verkleed als hippiebruid met een felblauwe sluier en wankelde over de catwalk op laarsjes met plateauzolen.

De verbeelding was aan de macht. Alles was mogelijk, zeiden ze. Toch was het ook een tijd van grote mislukkingen. Die verbeelding waar iedereen zo hoog over opgaf, bleek vaak niet zo krachtig als gehoopt. Of ze was juist zo sterk dat ze zich op geen enkele manier meer tot de werkelijkheid verhiel. Mensen deden allerlei rare experimenten.

Als kind dacht ik daar nauwelijks over na, totdat ik logeerde in Zazies zilveren kamer. Voor het eerst van mijn leven

vond ik iets gek. De muur van zilverpapier zag er niet uit met al die vouwen, die leken op de nerven van een plant. De zilveren weerschijn had iets onheilspellends. Ik voelde me er niet op mijn gemak.

Vanuit mijn bed staaarde ik een tijdje naar het gat. Toen ik in slaap viel, droomde ik dat ik erdoorheen kroop. Ik kwam terecht op een duistere plek met bomen zonder bladeren. Ergens hoorde ik geritsel. Misschien werd ik achtervolgd. Ik wilde weg, maar ik kon het gat niet meer vinden. Ik probeerde met mijn hand de muur te voelen, maar tastte in het niets. Zolang ik verdwaald was, moest ik blijven ronddolen in de schemerwereld. In paniek werd ik wakker.

Sinds de dag van mijn diagnose, 1 oktober 2020, was het gat er weer. Dit keer had ik het gevoel dat ik er voorgoed in was verdwenen.

Midden in de coronapandemie gingen we op vakantie naar Griekenland. In de zomer van 2020 was het aantal besmettingen laag. Op de intensive cares in Nederland lagen minder dan dertig mensen. Corona leek zo goed als verdwenen. De overheid liet weten dat Griekenland een veilige bestemming was. Vanwege die gunstige cijfers durfden we te vliegen.

‘Als we niet naar Kreta kunnen, wil ik nergens heen,’ had Ruud gezegd. Ik begreep hem, want we gingen al jaren naar dezelfde plek. Iets ten westen van Chania hadden we een klein familiehôtel ontdekt dat werd gerund door aardige mensen. Zij dreven ook nog eens een fantastisch restaurant aan de overkant van de straat.

Daar huurden we een appartement op het strand met uitzicht op zee. Binkie, onze 28-jarige dochter, die zo dol was op Kreta dat ze een hangertje in de vorm van het eiland aan

een kettinkje om haar nek droeg, liet zich deze vakantie niet ontzeggen. Ze ging mee.

Toen we aankwamen waren we alle drie erg moe, maar binnen een paar dagen voelde ik de energie in mijn lichaam terugkomen. Ik zwom elke dag minstens een kilometer in zee terwijl ik door het heldere water naar de geschakeerde schitteringen op de zandbodem keek. We gingen naar Chania en ontdekten een goed visrestaurant. Ik las de boeken die zich het hele jaar hadden opgestapeld op mijn bureau. Onze favoriete ober haalde op een middag op zijn brommer bij een goede banketbakker een dorp verderop een taart voor ons. Hij vond dat we die moesten proeven.

's Avonds zette hij de taart bij ons op tafel. De andere obers verdrongen zich eromheen. Ze sloegen hun hand voor hun mond.

'The glue, you are having the glue,' zeiden ze. Ik dacht dat ze het over lijm hadden, maar ze bedoelden 'de iglo'. Zo heette die taart. We deelden de iglo met iedereen die een stukje wilde.

We waren verbaasd en ontroerd. In welk Nederlands restaurant maakte je zoiets mee?

Ik herinner me dat ik na het eten vanaf ons balkon een prachtige sterrenhemel zag. De sterren gaven een magisch, geelgroen schijnsel dat me aan vuurvliegjes deed denken. Het weerspiegelde in het donkere water van de zee.

Ruud kwam bij me zitten.

'Er is iets wat me opvalt,' zei hij. 'Jij gaat heel vaak naar de wc.'

Ik wist dus dat er iets mis was toen ik in een Uber op weg was naar Polidirect in IJburg, maar de vraag was hoe mis. Binkie had die Uber voor mij geregeld, want ik begreep niet goed

hoe de app werkte. Een week daarvoor had ik een telefoontje gekregen van de polikliniek. Een vrouw had me uitgelegd dat ik een coloscopie zou ondergaan, een onderzoek waarbij met een minuscule camera in mijn darm werd gekeken. Ik zou een roesje krijgen.

‘Is er iemand die u op kan halen?’ had ze tijdens het telefoongesprek gevraagd. ‘Want u mag na afloop niet alleen naar huis.’

Ik had geantwoord dat mijn dochter zou komen. Het was gepland op een donderdag en dan was Ruud aan het werk. Ik kon van hem niet verwachten dat hij vrij nam. Binkie zou me na anderhalf uur komen ophalen.

Ter voorbereiding op het onderzoek had ik een medicijn gekregen – Moviprep heette het – met een laxerende werking. Het was bedoeld om mijn darmen schoon te spoelen. Het spul had een nare chemische sinaasappelsmaak. Ik had er twee liter van moeten drinken; in de avond een liter en een paar uur voor het onderzoek nog een liter. Vooral ’s ochtends was het een martelgang geweest om het drankje naar binnen te krijgen. Ik had het medicijn met een rietje opgezogen om er zo min mogelijk van te hoeven proeven. Bij de laatste slokken was ik gaan kokhalzen. Uiteindelijk had ik alles weer uitgespuugd in de wasbak.

Ik was nerveus. Ik had mijn klachten gegoogeld. Ik ging vaak naar de wc. Ik had twee keer bloed in mijn ontlasting gezien. Ik had af en toe last van buikkrampen. Ik had een vreemd schrijnend gevoel in mijn lichaam, ergens ter hoogte van mijn billen. Volgens de resultaten op internet kon ik van alles hebben, zoals de ziekte van Crohn of een colitis, een ontstoken darm. Mijn huisarts dacht dat ik het prikkelbare-darmsyndroom had.

Op het werk had ik mijn collega’s verteld dat me een ake-

lig onderzoek te wachten stond. Mijn jongste collega vertelde dat zij al eens een coloscopie had gehad. ‘Je denkt dat het gênant is, maar het valt heel erg mee,’ had ze gezegd.

In de Uber luisterde ik naar het nieuws op de radio. Het aantal besmettingen met het coronavirus was weer aan het oplopen. Fucking 2020, dacht ik. Ik had die tekst met witte letters op een knalrode ansichtkaart zien staan toen ik in januari dat jaar in Parijs was geweest. Ik had erom moeten lachen. Er was nog geen sprake geweest van een gevaarlijk virus. Er waren vage berichten uit China over een besmettelijke infectieziekte, maar Azië was ver weg. In Parijs zaten de mensen heel dicht op elkaar op de terrassen. Ook in de restaurants was er nauwelijks ruimte tussen de kleine tafeltjes geweest. Binkie en ik waren naar tentoonstellingen van Leonardo da Vinci, El Greco en Toulouse-Lautrec gegaan, waar we in lange rijen, dicht tegen andere mensen aan hadden gestaan. Niemand had zich daar druk om gemaakt.

‘We leven in rare tijden,’ zei de Uberchauffeur.

Ik antwoordde dat ik nooit had gedacht nog eens een pandemie mee te maken. Ik vertrouwde hem toe dat ik tegenwoordig voortdurend bang was om besmet te raken met het virus. Ik durfde nauwelijks het openbaar vervoer in en hield op mijn werk en in winkels voortdurend afstand van mensen. Ik had zelfs een paar maanden ervoor een cocktailprik tegen de bof, de mazelen en de rode hond gehaald nadat ik had gelezen dat die de kans op een besmetting kon verminderen.

‘Ach,’ zei de taxichauffeur terwijl op de radio het aantal ziektegevallen werd gemeld, ‘je moet toch een keer dood.’

Op een of andere manier stelde zijn laconieke fatalisme me gerust. In fucking 2020 was niemand zijn bestaan zeker.

In de polikliniek werd ik ontvangen door een verpleegkundige. Ze bracht me naar een zaaltje met zes bedden en legde uit dat ik geholpen zou worden door dokter Schoenmaker. Dat laatste wist ik al omdat ik aan de telefoon had gevraagd wie de arts van dienst zou zijn. Ik had hem op internet opgezocht. Hij had in het AMC als maag-darm-leverarts gewerkt. Officieel was hij al met pensioen, maar kennelijk kluste hij nog wat bij in deze polikliniek.

Op het bed lag een lichtblauwe broek met een gat aan de achterkant. Ik vond het maar een mal ding. Ik maakte er een foto van met mijn mobiel om later aan Ruud te kunnen laten zien en trok hem aan. Daarna legde ik mijn kleren en tas onder het bed. Ik hoopte dat het allemaal snel voorbij zou zijn. Een ding wist ik zeker: nooit meer Moviprep.

Ik was al gauw aan de beurt. Mijn bed werd naar een onderzoeksruimte gereden. Een verpleger vertelde dat hij het roesje per infuus ging toedienen. De meeste mensen vielen dan in slaap. Dokter Schoenmaker kwam de ruimte binnen. Hij was lang, had een flinke bos spierwit haar en een gezicht met dunne lippen, waar weinig uitdrukking op zat. Hij stelde zich kort voor. Ik kreeg het roesje. Ik viel niet in slaap, maar raakte wel een beetje versuft. Toch was ik in staat om mee te kijken op de monitor waar de beelden van de coloscopie te zien waren. De camera werd via het gat in de broek naar binnen gebracht. Door het roesje voelde ik daar nauwelijks iets van.

Ik zag hoe de weg van de coloscoop na een paar centimeter geblokkeerd werd door een schaduw. Dokter Schoenmaker stootte in het donker de verpleger aan en trok de camera terug. Even later werd het bed weggereden en zei de arts tegen mij: 'Ik zie u straks.'

Ik was al bijna de kamer uit, toen ik hem hoorde zeggen: 'Mevrouw heeft begeleiding nodig.'

Van de verpleegster kreeg ik in de aangrenzende uitslaapzaal een croissant. Dat was gewoonte, vertelde ze, omdat iedereen nuchter naar het onderzoek ging en daarom honger had. Ik dacht aan de woorden van de dokter. 'Ik zie u straks.' Foute boel, maar door het roesje bleef ik rustig.

Na een halfuur mocht ik mijn eigen kleren weer aantrekken. Op de gang zat mijn dochter te wachten. Ze sprong op toen ze me zag. Mijn lieve Binkie, mijn enige kind. We omhelsden elkaar.

'Ik heb geen idee wat er aan de hand is, maar er zal wel iets mis zijn, anders krijgen we geen gesprek,' mompelde ik tegen haar. Ik zag angst in haar ogen. Tegelijkertijd probeerde ze zich te vermannen.

De deur ging open en dokter Schoenmaker riep ons binnen. Zijn hele houding straalde iets afstandelijks uit, terwijl hij me niet onvriendelijk aankeek. Hij gebaarde dat we moesten zitten.

'Ik zal maar meteen ter zake komen. Ik heb geen goed nieuws,' zei hij. 'Ik heb mijn onderzoek niet uit kunnen voeren omdat u een tumor op ongeveer tien centimeter hoogte in de endeldarm heeft. Het is een rectumcarcinoom.' Nu zweeg hij even. 'In de volksmond beter bekend als kanker.'

Ik probeerde dat woord tot me door te laten dringen. Kanker. Ik herhaalde het in mijn gedachten. Even was het een klank zonder betekenis, kan-ker. Naast me begon Binkie te huilen.

Dokter Schoenmaker sprak verder. 'U heeft endeldarmkanker, maar er is misschien iets aan te doen. Ik heb, terwijl u op de zaal lag, uw huisarts gewaarschuwd. Ook het Onze Lieve Vrouwe Gasthuis is al ingelicht. Ze gaan heel snel contact met u opnemen voor verder onderzoek. Ook heb ik een biopt genomen en zal daar over een week de uitslag

van hebben...' Hij schoof me een envelop toe. 'Ik heb tijdens het onderzoek beelden gemaakt van de tumor. Ik geef ze u mee.'

Ik stopte de envelop in mijn tas en bedankte hem. Binkie probeerde op de gang haar tranen weg te vegen met de mouw van haar jas. Een receptioniste keek ons met medelijden aan, haar ogen zo groot als die van Betty Boop.

Ik wist niet hoe snel ik weg moest komen. Ik gooide de deur van de uitgang open en stapte naar buiten. Ik liep een paar meter. Sleurde mijn dochter mee tot we uit het zicht van de receptioniste waren en bleef toen op de stoep staan. Ik sloeg mijn armen om Binkie heen. Mijn hoofd viel tegen haar borst. Voor het eerst van mijn leven voelde ik me kleiner dan zij.

Thuis begon het langzaam tot me door te dringen dat ik ziek was. Ernstig ziek. Hoezo ziek? Hoezo kanker? Afgezien van vermoeidheid en dat zeurende, schrijnende gevoel in mijn lichaam, had ik geen ziekteverschijnselen. Ik moest iemand spreken. Ruud zat in de trein van zijn werk in Den Haag naar Amsterdam. Dit was niet het moment om hem met slecht nieuws te overvallen. Hij zou over een uurtje thuiskomen, dan konden we praten.

Djuna, dacht ik, haar kon ik bellen. Mijn beste vriendin sinds de eerste klas van de middelbare school. Zij was maag-darm-leverarts. Zij wist wat dit betekende. Ik stuurde haar een appje: 'Ik heb een probleem. Kan je mij zo snel mogelijk bellen?' Toen ze niet binnen een minuut reageerde, belde ik haar. Ze nam meteen op.

'Heb je even?'

'Ik zit midden in totaal chaotisch polispreekuur en heb heel weinig tijd, maar vertel...'

‘Ik had vandaag een coloscopie en nu blijkt dat ik darmkanker heb.’

‘Darmkanker?’ Het leek alsof ze het uitschreeuwde.

‘Slecht nieuws,’ zei ik tegen Ruud. Toen hij rond halfvijf thuiskwam, gooide ik het er meteen uit.

‘Nee, alsjeblieft niet. Ik heb de hele dag aan je gedacht,’ zei hij.

‘De arts heeft gezien dat ik een tumor heb in mijn endeldarm. Ik heb kanker.’

Hij keek me ongeloofig aan, daarna begon hij te vloeken.

‘Verdomme, hier ben ik altijd bang voor geweest. Nee, dit kan niet.’ Terwijl ik hem over het onderzoek vertelde, bleef hij maar vloeken. Ik liep naar hem toe en sloeg mijn armen om hem heen.

‘Dit is zo erg, dit mag gewoon niet,’ zei hij in mijn oor. ‘Ik hou zoveel van je. Ik wil niet dat er iets tussen ons komt en zeker geen ziekte.’

Hij vroeg wat er nu ging gebeuren. Ik had geen idee. De huisarts was ingelicht, het OLVG-ziekenhuis was ingelicht; ze zouden contact met me opnemen. Ik was erg moe. In bed viel ik meteen in slaap. Twee uur later werd ik wakker omdat Ruud naast me lag te huilen.

Compensatiehuilen

De volgende dag werd ik gebeld. In een reflex griste ik mijn mobiel van mijn nachtkastje.

‘Hallo, met Leonie.’ Ik herkende de hese stem van mijn huisarts. ‘Ik ben gisteren door mijn collega van Polidirect gebeld. Nou, wat een nieuws. Dit zag ik niet aankomen.’

Ik antwoordde slaperig dat ik dit ook niet had zien aankomen. Dat ik wel wist dat er iets was, maar niet had vermoed dat het zo ernstig was.

‘Ik ben verschrikkelijk geschrokken,’ zei ik.

Ergens in mijn achterhoofd vroeg ik me af of ik over mijn eerdere bezoeken aan haar huisartspraktijk moest beginnen. Ik had me in het verleden een paar keer gemeld met vage klachten, zoals buikpijn. Ik had te horen gekregen dat dit niet alarmerend hoefde te zijn. Alleen als de klachten bleven aanhouden, moest ik terugkomen. Nu klonk ze zo oprecht bezorgd dat ik besloot mijn mond te houden. Ik moest erkennen dat ik zelf een aandeel in de late verwijzing had. Pas nu ik wist dat er iets mis was, durfde ik voor mezelf toe te geven dat na de buikpijn dat vreemde, schrijnende gevoel was begonnen. De afgelopen tijd was het erger geworden. Soms

had het zelfs pijn gedaan. Misschien voelde ik het al een halfjaar. Misschien wel langer. Ik wist het niet.

Waarom was ik met die klacht niet eerder naar de huisarts gegaan? De praktijk was een halfjaar gesloten geweest vanwege corona. Op de website had gestaan dat de huisarts alleen bereikbaar was voor noodgevallen. Ik had mijn situatie niet als een noodgeval ingeschat. Het was druk geweest op mijn werk. Er had een conflict gespeeld met mijn vader. We waren nog niet zo lang geleden verhuisd en in het nieuwe huis moest van alles geregeld worden.

Eigenlijk was er altijd wel iets te doen op mijn vrije dagen. Of er kwam iemand om de nieuwe gordijnen op te hangen of er lag een belastingaanslag waar ik meteen op moest reageren of onze twee Burmese katten moesten naar de dierenarts of ik had een afspraak met een vriendin of mijn moeder wilde naar het tuincentrum. Al die dingen waren waar, maar ik had natuurlijk best contact kunnen leggen met een arts als ik had gewild. Mijn beste vriendin was een maag-darmleverarts, verdomme, ik had mijn zorgen met haar kunnen bespreken. Idioot dat ik dat niet had gedaan. Intussen waren de klachten langzaam en ongemerkt erger geworden.

‘Een medewerker van het ziekenhuis zal vandaag nog iets laten horen,’ zei de huisarts. Ik antwoordde dat ik mijn mobiel bij de hand zou houden en verbrak de verbinding.

Ik moest opschieten. Mijn moeder en stiefvader kwamen op bezoek. Ik had mijn moeder na de coloscopie gebeld en kort ingelicht. Ze had aangekondigd dat ze me meteen de volgende ochtend wilde zien. Voor haar had het een feestelijke dag moeten zijn. Ze had een stuk grond gekocht in de Achterhoek, waarop ze een buitenhuisje wilde bouwen. Samen met mijn stiefvader had ze ervoor getekend bij de notaris. Mijn nieuws had de goede stemming in één klap overschaduwde.

Daarna had ik mijn vader gebeld. Ik lichtte mijn ouders apart in omdat ze al bijna veertig jaar gescheiden waren. Mijn vader reageerde geschrokken en zei dat hij zo snel mogelijk zou langskomen, maar het was onduidelijk wanneer dat zou zijn. Een jaar eerder had ik ruzie gehad met hem. Hij had me verwijten gemaakt die ik niet begreep. Hij had me een brief geschreven waarvan ik veel verdriet had gehad. Ik had hem zo onredelijk gevonden dat ik een tijdlang niet meer met hem had willen praten. Intussen hadden we de onenigheid wel bijgelegd, maar onze band was nog steeds niet hersteld.

Ik was nog maar nauwelijks aangekleed of mijn moeder en stiefvader belden aan. Toen ze de steile trap naar onze verdieping waren opgeklommen en buiten adem mijn woonkamer in stapten, legde mijn moeder haar armen om me heen. Het was voor het eerst sinds lange tijd dat ik door iemand anders werd omhelsd dan door Ruud of Binkie. Vanwege corona had ik steeds afstand gehouden.

We keken elkaar aan. Daar stond een van de liefste en betrouwbaarste mensen die ik kende; de enige die altijd opnam als ik belde en die zich altijd aan haar afspraken hield. Ze schudde haar hoofd, haar grijze haar zo wit dat het platina-blond leek, en keek me ongerust aan met haar bijna lichtgevende, blauwe ogen.

Ik had grote bewondering voor mijn moeder. Ze was rechte gaan studeren toen ik acht was. Ik kon me nog herinneren dat ze met haar studieboeken in de woonkamer zat. Ondertussen voerde ze gesprekken met mij en volgde ze met een half oog een serie op tv. Ik had niet de indruk dat het studeren haar zwaar viel.

Na haar studie ging ze werken als advocaat. Een paar jaar